



Številka: 007-26/2015

Datum:

**Ministrstvo za delo družino, socialne
zadeve in enake možnosti**
**Direktorat za invalide, vojne veterane in
žrtve vojnega nasilja**

gp.mddsz@gov.si

ZADEVA: Predlog Zakona o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev (EPA: 448 - VII) – mnenje Informacijskega pooblaščenca

ZVEZA: Vaše elektronsko sporočilo in dopis št. 00700-36/2015/6 z dne 17. 4. 2015

Spoštovani,

Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju: IP) je po elektronski pošti prejel zaprosilo za mnenje k Predlogu Zakona o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev (v nadaljevanju: predlog ZPVGŽ), zato na podlagi 48. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (Ur. l. RS, 94/07-UPB1, v nadaljevanju: ZVOP-1) daje predhodno mnenje o usklajenosti določb predloga z zakonom in drugimi predpisi, ki urejajo osebne podatke.

Predlog ZPVGŽ ne vsebuje določb o zbiranju in obdelavi osebnih podatkov svojcev žrtev. Zlasti je pomanjkljivost predloga, da ne ureja zbiranja in obdelave DNK vzorcev sorodnikov za primerjavo z genskim materialom, odvzetim iz zavarovanih skeletnih in drugih ostankov žrtev po prvem odstavku 10. člena predloga. Iz obrazložitve k tej določbi sicer izhaja, da je namen odvzema DNK vzorca iz posmrtnih ostankov prav v identifikaciji žrtev preko primerjave z genskim materialom še živečih sorodnikov, ki pa naj bi se izvedla le, če bodo obstajali dovolj zanesljivi viri o identiteti žrtve v posameznem vojnem grobišču, o čemer bo komisija odločila v posamičnem primeru. Nič pa ni govora o pravicah še živečih sorodnikov, katerih genski material naj bi se uporabil za identifikacijo žrtev.

V skladu z 9. členom ZVOP-1 se osebni podatki v javnem sektorju načeloma lahko obdelujejo le, če obdelavo osebnih podatkov in osebne podatke, ki se obdelujejo, določa zakon. Z zakonom se lahko določi, da se določeni osebni podatki obdelujejo le na podlagi osebne privolitve posameznika. ZVOP-1 vzpostavlja poseben režim za obdelavo in zavarovanje t. i. občutljivih osebnih podatkov in tako v 1. tč. 13. člena za obdelavo občutljivih osebnih podatkov v javnem sektorju na podlagi osebne privolitve določa, da mora biti osebna privolitev izrecna in pisna. Občutljivi osebni podatki so po definiciji 19. tč. 6. člena ZVOP-1 podatki o rasnem, narodnem ali narodnostnem poreklu, političnem, verskem ali filozofskem prepričanju, članstvu v sindikatu, zdravstvenem stanju, spolnem življenju, vpisu ali izbrisu v ali iz kazenske evidence ali evidenc, ki se vodijo na podlagi zakona, ki ureja prekrške (v nadaljnjem besedilu: prekrškovne evidence), pa tudi biometrične značilnosti, če je z njihovo uporabo mogoče določiti posameznika v zvezi s kakšno od prej navedenih okoliščin. Biometrične značilnosti so takšne telesne, fiziološke ter vedenjske značilnosti, ki jih imajo vsi posamezniki, so pa edinstvene in stalne za vsakega posameznika posebej in je možno z njimi določiti posameznika, zlasti z uporabo prstnega odtisa, posnetka papilarnih linij s prsta, šarenice, očesne mrežnice, obraza, ušesa, DNK ter značilne drže (21. tč. 6. člena ZVOP-1).

Iz citiranih pravnih podlag izhaja, da morate **že v zakon zapisati, da se DNK vzorci in drugi (občutljivi) osebni podatki sorodnikov žrtev in drugih posameznikov, ki v postopkih po predlogu ZPVGŽ dajejo informacije, podatke, izjave in svoj genski material, zbirajo na podlagi osebne privolitve posameznika, na katerega se nanašajo.** V nasprotnem primeru, primerjava odvzetega genskega materiala žrtev z genskim materialom še živečih sorodnikov ne bo mogoča, ker za odvzem, hrambo in obdelavo osebnih podatkov sorodnikov, ne bo obstajala ustrezna pravna podlaga.

Glede na navedeno (in še iz drugega vidika, ki je poudarjen v nadaljevanju) je predviden rok hrambe DNK vzorcev (50 let) predolg. Na eni strani, hramba DNK vzorca sorodnikov in žrtve, ko je ta že identificirana (torej, ko je že znano njeno osebno ime in rojstni podatek – glej 3. odst. 10. člena predloga) nikakor ni več potrebna, na drugi strani pa iz obrazložitve k predlogu ne izhaja, zakaj je prav 50 let tisti sorazmeren rok hrambe DNK



vzorcev še neidentificiranih žrtev in živečih posameznikov, katerih odvzeti vzorci niso vrnili zadetka med žrtvami. Za določitev tako dolgega roka hrambe biometričnih (in torej občutljivih) osebnih podatkov bi morala biti podana jasna in strokovno podprta obrazložitev.

Predlog zakona nadalje v prvem odstavku 10. člena predvideva izvedbo javnega razpisa za izbor pooblaščenca institucije za odvzem in analizo DNK vzorcev, v tretjem odstavku pa določa, da ta pooblaščenca institucija v skladu z Zakonom o varstvu osebnih podatkov¹ zagotavlja vzpostavitev in vodenje zbirke podatkov, ki obsega oznako posamičnega vzorca, osebno ime, ter rojstni podatek za posamezen DNK vzorec. IP poudarja, da **varstvo osebnih podatkov zahteva jasno določitev upravljavca osebnih podatkov, zlasti kadar gre za obdelavo osebnih podatkov v javnem sektorju**. Glede na to, da večino nalog po predlogu ZPVGŽ opravlja komisija za reševanje vprašanj prikritih grobišč (v nadaljevanju: komisija), ki jo imenuje Vlada RS, pri čemer vse strokovne, tehnične in administrativne naloge za komisijo opravlja ministrstvo, pristojno za vojna grobišča (1. odst. 5. člena predloga), je sistemsko neustrezno, da se za upravljavca zgolj zbirke DNK vzorcev določi pooblaščenca institucija. Sistemsko bolj primerno bi bilo, da bi za upravljavca zbirke osebnih podatkov DNK vzorcev izrecno določili ministrstvo, pristojno za vojna grobišča, ali komisijo. Ministrstvo ali komisija pa bi potem na podlagi 11. člena ZVOP-1 določene naloge v zvezi z obdelavo osebnih podatkov iz te zbirke lahko prenesla na pooblaščenca institucijo. Upravljavec osebnih podatkov namreč lahko posamezna opravila v zvezi z obdelavo osebnih podatkov s pogodbo zaupa pogodbenemu obdelovalcu, ki je registriran za opravljanje takšne dejavnosti in zagotavlja ustrezne postopke in ukrepe iz 24. člena tega zakona, pri čemer sme pogodbeni obdelovalec opravljati posamezna opravila v zvezi z obdelavo osebnih podatkov v okviru naročnikovih pooblastil in osebnih podatkov ne sme obdelovati za noben drug namen. Medsebojne pravice in obveznosti se uredijo s pogodbo, ki mora biti sklenjena v pisni obliki in mora vsebovati tudi dogovor o postopkih in ukrepih iz 24. člena ZVOP-1, upravljavec osebnih podatkov pa nadzoruje izvajanje teh postopkov in ukrepov (2. odst. 11. člena ZVOP-1).

S systemskega vidika je neustrezna tudi določba četrtega odstavka 10. člena predloga, ki določa, da o obdelovanju in posredovanju podatkov iz zbirke² odloča komisija, ki vodi tudi nadzor nad obdelavo podatkov. Gre namreč za tipične naloge oziroma pristojnosti upravljavca osebnih podatkov po ZVOP-1; v delu nadzora predvsem v razmerju do pogodbenega obdelovalca iz 11. člena ZVOP-1. V predlogu zakona morate torej jasno opredeliti, kdo je nosilec pravic in dolžnosti³ v zvezi z obdelavo osebnih podatkov oziroma v zvezi s tem ustrezno razmejiti razmerja oziroma pristojnosti med komisijo, ministrstvom in pooblaščenim izvajalcem. Vsekakor je državni nadzorni organ na področju varstva osebnih podatkov IP.

Ker predlog zakona ni povsem jasen do vprašanja pravne subjektivitete komisije in ker je za tehnično administrativno delovanje komisije zadolženo ministrstvo, pristojno za vojna grobišča, tudi **ni povsem jasno, kdo bo odločal o zahtevi za dostop in ponovno uporabo informacij javnega značaja, ki jih bo pridobila ali ustvarila komisija**, – ali bo to:

- komisija sama,
- vlada (kot ustanovitelj),
- ministrstvo, pristojno za vojna grobišča (kjer bo komisija dokumentacijo najverjetneje fizično hranila), ali
- pooblaščenca institucija.

Vsekakor bo nekdo od navedenih o zahtevi za dostop do informacij javnega značaja moral odločiti, ker bo dokumentacija, ki jo bo izdelala ali pridobila komisija, nedvomno predstavljala informacije javnega značaja. IP meni, da bi bila najbolj ustrezna rešitev ta, da se kot organ, pristojen za odločanje o zahtevi za dostop do informacij javnega značaja komisije, že s predlaganim zakonom določi ministrstvo, pristojno za vojna grobišča (ker po 1. odst. 5. člena predloga zakona za komisijo opravlja strokovne, tehnične in administrativne naloge in bo v skladu s tem najverjetneje fizično hranilo dokumentacijo komisije). Enako velja glede dolžnosti upravljavca osebnih podatkov.

S spoštovanjem,

Informacijski pooblaščenec

¹ Predlagamo, da besedilo »z Zakonom o varstvu osebnih podatkov«, nadomestite z besedilom »s predpisi, ki urejajo varstvo osebnih podatkov«.

² Zapisano je zgolj »zbirka« - sicer je mogoče predvidevati, da gre za zbirko iz 3. odst. 10. člena predloga, vendar načelo jasnosti in preglednosti zahteva, da se nedvoumno opredeli, za katero zbirko gre (na primer »zbirka iz prejšnjega odstavka« ali »zbirka DNK vzorcev«, če bi se odločili zbirko iz 3. odst. 10. člena predloga tako poimenovati).

³ Naloge upravljavca so tudi skrb za ustrezno zavarovanje osebnih podatkov in zagotavljanje pravic posameznikov do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki, zato mora biti jasno, kdo je upravljavec.

Mojca Prelesnik, univ.dipl.prav.,
pooblaščenka

